

СГТИ, 1992. – 80 с.

5. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер ; [пер. с англ.]. - М.: Изд-во Вильямс, 2007. - 656 с.

6. Хершген Х. Маркетинг: Основы професійного успіху: Підручник для вузів / Пер. з нім. – М.: Інфра - М, 2000. – 344 с.

7. О'Шоннеси Дж. Конкурентный маркетинг: стратегический подход: Пер. с англ. под ред. Д.О. Ямпольской. - СПб.: Питер, 2002. - 720 с.

8. Sorensen, O.J.: Marketing as a Social Construction: Alternative Views on the Interface between the Enterprise and the Environment. Copenhagen Business School: Workshop on Business Systems in the South. 1996.

9. Костоглодов Д.Д., Харисова Л.М. Распределительная логистика.. - Ростов–на-Дону: “Экспертное бюро”, 1997, - 132 с.

10. Ассель Г. Маркетинг: принципы и стратегия: Учебник для вузов. / Г. Ассель – М: ИНФРА-М, 1999. – 803 с.

11. Шевченко Л.С. Введение в маркетинг: Учебно-практическое пособие. – Харьков: Консум, 2000. – 672 с.

12. Подиновский В. В., Ногин В. Д. Парето-оптимальные решения многокритериальных задач. - М.: Наука, 1982.

13. Стиглер Дж. Совершенная конкуренция: исторический ракурс // Теория фирмы. – СПб.: Экон. шк., 1995. – С. 299–328.

14. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика: Пер. с англ. – М.: Дело, 1993. – 864 с.

15. Шерер Ф.М., Росс Д. Структура отраслевых рынков: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 698 с.

16. Baumol W.J. Welfare Economics and the Theory of the State. – 2nd ed. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1965. 17. Стігліц Дж. Економіка державного сектора. – К.: Основи, 1998. – 854 с.

Статья посвящена раскрытию сущности и особенностей эволюции категории «рыночное распределение продукции» в ее взаимосвязи с основными категориями исследований функционирования рынка сельскохозяйственной продукции для устранения противоречий между общеэкономической и маркетингово-логистической системами научных взглядов.

The nature and features of the evolution of the category "market distribution of products" in its relationship with the main categories of research functioning of agricultural markets in order to avoid conflicts between general economic and marketing and logistics system views are considered in the article.

Дата надходження до редакції: 20.04.2013

Рецензент: д.е.н., професор Соколов М. О.

УДК 330.3 313: 662.767.2

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІОЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

М. П. Талавиря, д.е.н., професор

О. М.Талавиря, аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Викладено основні аспекти розвитку біоекономіки, яка базується на новому технологічному укладі четвертого покоління. Визначено основні напрямки сучасного розвитку біоекономіки, які полягають в логічному поєднанні трьох складових: інформаційні технології, нанотехнології та біотехнології.

Ключові слова: біоекономіка, біотехнологія, інформаційні технології, нанотехнологія, розвиток, сфера.

Постановка проблеми. У більшості країн світу зміни в розвитку біоекономіки набувають нових траєкторій розвитку, що впливає на загальний стан економік країн та потребує радикальних інституційних і соціально-економічних трансформацій. Основним напрямком даного дослідження є визначення платформи для подальших досліджень, основних тенденцій та факторів, які впливають на вирішення проблеми розвитку біоекономіки в країнах з перехідною економікою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Подальший розвиток біоекономіки, особливо четвертого покоління є проблематичними для більшості країн світу. Дана проблематика привертає значну увагу багатьох провідних вчених і дослідників світу. В Україні розвиток біоекономіки знаходиться на початковому етапі.

Метою даної статті є вивчення широкого спектру теоретичних і методологічних підходів до розвитку біоекономіки четвертого покоління, яка базується на трьох складових: інформаційні

технології, нанотехнології та біотехнології.

Виклад основного матеріалу. Біоекономіка в своєму розвитку пройшла кілька етапів. На сучасному етапі розвитку суспільства локомотивом подальшого прогресу є біоекономіка четвертого покоління, що базується на такому

технологічному укладі, який включає в себе інформаційні, нано- та біотехнології. В існуючій тріаді (рис.1) «влада-бізнес-суспільство» біоекономіка є балансуєчим елементом у взаємовідносинах між виробниками, споживачами та державою.

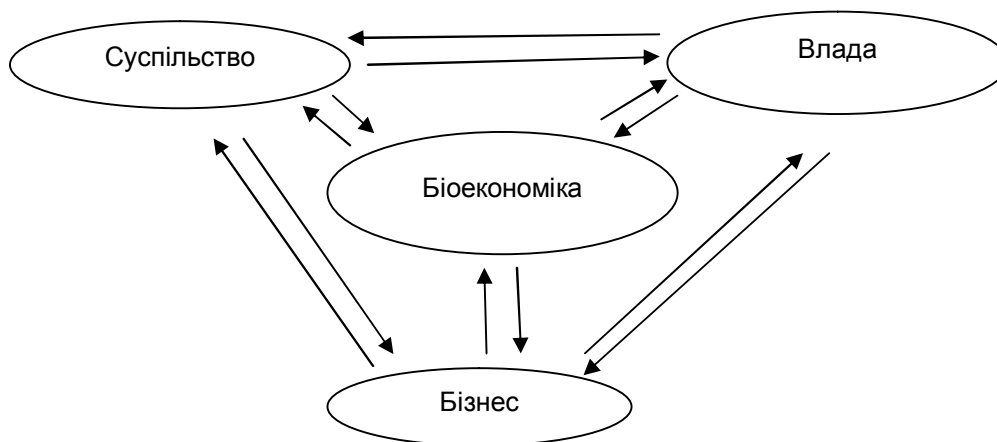

Рис.1. Місце біоекономіки в економічній системі суспільства

За останні роки тенденція вирішення проблеми розвитку біоекономіки потребує більш гнучкого вирішення даного питання з урахуванням тенденцій які відбуваються в світі.

Поняття "біоекономіка" базується на парадигмах виробництва, яке пов'язане із біологічними процесами, використовує природні ресурси із навколишнього середовища, потребує мінімальних витрат енергії і не забруднює довкілля, оскільки вхідні ресурси використовуються не один раз та повністю перетворюються в екосистемі на основі передових розробок від першого до четвертого покоління.

Однією з характерних особливостей нашого часу є підвищений інтерес до проблем і можливостей біоекономіки. Це пов'язано зі зростанням

потреби підвищення якості життя, покращенням рівня охорони здоров'я та умовами навколишнього середовища. Високий розвиток біоекономіки може задовольнити безперервно зростаючі потреби суспільства, не впливаючи на рівень життя в високорозвинених країнах. Набагато важливіше розвиток біоекономіки в країнах бідних і тих, що розвиваються. Ця система народного господарства здатна вирішити цілий ряд проблем сучасного людського суспільства і, перш за все, покінути з найгострішою і ганебною для нашої цивілізації бідною - голодом.

У сферу відповідальності біоекономіки входять найважливіші сфери життя суспільства, які визначають його подальший розвиток у суспільному виробництві.

Таблиця 1.

Сфери відповідальності біоекономіки в житті суспільства

Виробнича сфера	Соціальна сфера	Екологія	Демографія
Продовольча безпека, медичні препарати, виробництво енергоносіїв, природних матеріалів, біополімерів	Ліквідація голоду, підвищення якості життя, оздоровлення населення, підвищення рівня зайнятості	Скорочення шкідливих викидів і забруднених стоків, зниження рівня CO ₂ в атмосфері, реабілітація територій, утилізація відходів	Зміцнення сім'ї, мотивація створення "родових гнізд", зниження рівня міграції, збільшення кількості сільського населення

Хотілося б акцентувати увагу на найбільш гострих проблемах нашого суспільства, які не можуть бути вирішені без розвитку біоекономіки. Перш за все, звичайно, це проблема голоду. Коли кожна шоста людина в світі голодує - це катастрофа.

Одним із способів подолання цієї глобальної проблеми має стати розширення світових харчових ресурсів, за рахунок більш повного і ефективного використання можливостей природи на основі нових технологій.

В екологічному аспекті біоекономіки може і

повинна розглядатися як засіб гармонізації відносин між природою та суспільством. Біоекономіка дозволяє відокремити економічне зростання від негативного впливу на довкілля. Історично завжди існував прямий зв'язок між економічним зростанням, споживанням енергії і негативним впливом на довкілля.

«Зелена біоекономіка» як джерело сировини для біопродукції - ключовий сектор в розвитку біоекономіки. І саме в ньому сконцентровані головні проблеми біоекономіки, що заважають динамічному розвитку. Відсутність достатньої

кількості сировини - головна перешкода для масового виробництва органічної продукції. На відміну від нафти і газу рослинна сировина має ряд негативних властивостей, що заважають його промислового застосуванню. Ця швидкопсувна сировина, що збирається в стислі терміни, з низьким вмістом кількості енергії в одиниці об'єму і що вимагає величезних витрат на її зберігання і доставку до місця переробки - витрати зростають в логарифмічній прогресії пропорційно відстані доставки (відповідна інфраструктура відсутня, транспортні проблеми та ін.). Логістичні проблеми - це «камінь спотикання» для біоeкономіки. Саме тому доля сировини в собівартості кінцевої продукції перевищує 60-70%. Зерно - основна сировина, використовувана зараз для централізованого виробництва біопалива на великих біопереробних заводах США (Biorefinery), оскільки має найменшу кількість негативних властивостей. Але навіть увесь урожай зерна кукурудзи країни перероблений у біоетанол, може задовольнити тільки 15% від потреб країни в паливі (US Department of Energy)[2]. Крім того, продукти харчування людини на 70% виробляються із зернових культур, а для збільшення їх виробництва відсутні нові вільні площі сільгоспугідь. І рівень врожайності зернових культур, досягнутий сучасними інтенсивними технологіями, які підійшли до верхньої межі свого розвитку, не може задовольнити постійно зростаючих потреб ні в продуктах харчування, ні в достатній кількості дешевої і якісної сировини для біопалива і інших органічних товарів. Використання зерна як сировини для виробництва біопалива різко підвищило ціни на продукти харчування і до межі загострило конкуренцію між харчовою і біопаливною промисловістю за джерела сировини. Із-за дуже високої собівартості безперспективним виявилось і виробництво целюлозного біоетанолу - біоетанолу з клітковини рослин - стебла, солома та ін. Сучасне аграрне виробництво орієнтоване на виробництво продуктів харчування, в першу чергу із зернових культур, і не може задовольнити потреб у виробництві біопалива, біохімікатів, біоматеріалів і іншої біопродукції, зважаючи на відсутність відповідної інфраструктури для збільшення виробництва сировини. Створення відповідної інфраструктури для збільшення виробництва сировини і зниження його собівартості вимагає переходу до нового типу сировини і децентралізації виробництва, тобто перенесення операцій його первинної переробки ближче до джерела сировини (для різкого скорочення виробничих і логістичних витрат - вирощування, збір, транспортування, зберігання і первинна переробка). Врожайність яких в 4-5 разів перевищує врожайність зернових культур, які становлять два урожаї при значно менших витратах на їх вирощування і збереження родючості ґрунтів.

Децентралізація виробництва - комплексна переробка усього врожаю для виробництва напівфабрикатів для різних галузей біоeкономіки вимагає організаційної, технічної, технологічної і структурної перебудови фермерських господарств, за схемою постачання від ферми до заводу та створення аграрно-індустріальних підприємств - ключових виробництв ядра нового технологічного устрою, для чого потрібна мобілізація значних матеріальних і інших ресурсів суміжних галузей біоeкономіки. Ключовий напрям у збільшенні виробництва біопродукції є децентралізація виробництва. Така перебудова повинна відбуватися дуже швидкими темпами при особливо високій матеріальній зацікавленості усіх сторін і з дотриманням принципів стійкого розвитку та побудови взаємозалежного, збалансованого, економічного, соціального і екологічного розвитку. Оскільки в собівартості кінцевої органічної продукції вартість сировини складає більше 60% і включає вартість вирощування, збору, транспортування, зберігання і первинної переробки, то проведення цих операцій поблизу джерела сировини формує головні показники економічної ефективності усього виробництва. Тому укрупнені і модернізовані фермерські господарства, які постачають продукцію за схемою від ферми до заводу, а також аграрно-індустріальні підприємства. Вони є основою не лише кількісного нарощування обсягів виробництва сировини, але і складовою для формування економічних переваг усього ланцюжка створення економічних цінностей. Економічним базисом для створення відповідної інфраструктури служитиме отримання надприбуткового виробництва біологічно активних речовин на таких універсальних аграрно-індустріальних підприємствах.

Використання ключового чинника нового четвертого технологічного укладу, який базується на використанні високорентабельної інноваційної інтегрованої технології виробництва, транспортування, зберігання і біотехнологічної переробки рослинної сировини, особливо надприбуткового виробництва спектру товарів з біологічно активних речовин, і проведення комплексу послідовних низько витратних заходів по установі багатогалузевої транснаціональної корпорації, яка дозволить швидко створювати власну сировинну базу і нарощуючи обсяги виробництва та збуту біопродукції, зайняти на глобальному ринку лідируюче положення у виробництві і збуті біопалива, органічних продуктів харчування, біохімікатів та біофармацевтичних препаратів і водночас стати одною із ключових держав по виробництву біопродукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, подальший розвиток біоeкономіки нового четвертого рівня базується на передових світових розробках з урахуванням трьох основних складових: біотехнології, наноте-

хнології та інформаційних технологій.

В результаті проведеного наукового дослідження встановлено, що основними рушійні сили біоекономіки : розвиток біотехнології; зростаюча потреба енергетики та промисловості в дешевій сировині, енергетична безпека; вирішення проблеми енергозбереження за рахунок розвитку біоенергетики; необхідність роз-

витку сільського господарства та регіонів, забезпечення зайнятості, здоров'я населення; забезпечення конкурентоспроможності в умовах глобалізації; забезпечення високоякісними харчовими продуктами. Такий підхід до розвитку біоекономіки вимагає чіткого поєднання екологічної, економічної та соціальної сфер розвитку суспільства.

Список використаної літератури:

1. Біоекономіка: аналіз світового розвитку та передумови для становлення в аграрному секторі економіки України [Текст] / О. Шуравська // Економіка України. - 2010. - № 10. - С. 63-73
2. Клайв Джеймс. Світовий стан комерціалізованих біотехнологічних / генетично модифікованих культур: 2000 – 2010 рік : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.isaaa.org/> - Міжнародна служба з впровадження агробіотехнологічних розробок (ISAAA)
3. Новіков В., Сидоров Ю., Швед О. Тенденції розвитку комерційної біотехнології, ISSN 0372 Вісник НАН України, 2008. - №2.- с.25-39.
4. The Bioeconomy to 2030: designing apolicyagenda (>oecd.org/futures/bioeconomy/2030).
5. <http://www.biofuelstp.eu/>

Дата надходження до редакції: 13.03.2013 р.

Рецензент: д.е.н., доцент Славкова О. П.

УДК 338.439:167.1

АГРОПРОДОВОЛЬЧА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

І. І. Княженко, Бердянський університет менеджменту і бізнесу

Відповідно до державної регуляторної політики вперше визначено агропродовольчу функцію держави та економіко-правовий механізм її реалізації в системі регулювання соціально – економічних процесів.

Ключові слова: держава, економіка, агропродовольча сфера, політика, функція, економіко-правовий механізм, регулювання

Актуальність дослідження. Здобуття Україною самостійності та становлення її як незалежної держави з ринковою економікою визначає необхідність впровадження комплексного реформування правових, економічних, соціальних, фінансових та управлінських відносин для ефективною реалізації господарського потенціалу на шляху сталого розвитку в системі глобалізації світової економіки. Сучасний стан та перспективи розвитку розвинених демократичних країн світу дозволяють віднести їх до соціально орієнтованих з високим державним регулюючим рівнем соціально-економічних процесів, які регламентуються загальним політичним устроєм держави та її окремими складовими у сферах економіки, права, соціальних відносин, освіти і науки, релігії та ін. Забезпечення реалізації основних політичних засад здійснюється через систему управління відповідно до визначених функцій держави. Відставання України в соціально-економічному та політичному розвитку від провідних країн світу спричиняє необхідність виконання як традиційних регулюючих функцій держави у сферах макро-економіки, фінансово-бюджетної, кредитно-грошової, національної безпеки, правопорядку, захисту соціальних прав тощо, так і впроваджен-

ня характерних функцій пов'язаних з глобалізацією світової економіки, становлення постіндустріального суспільства та сталого розвитку держави у тому числі: екологічної, наукової, освітньої, інституціональної, демографічної, ресурсної, інфраструктурної та ін..

Світові кризи в економіці та продовольчому забезпеченні, низький рівень соціального захисту населення України та довгостроковий занепад сільськогосподарського виробництва обумовили необхідність виділення окремого напрямку в політиці держави - аграрну політику, визначення якої не знайшло достатньої конкретизації в науково-практичному обґрунтуванні в системі функціональної діяльності держави та механізмів державного регулювання її реалізації, що і визначає актуальність дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є удосконалення методичних засад та науково-практичних рекомендацій з формування та реалізації аграрної політики в системі регулювання агропродовольчого виробництва.

Об'єкт дослідження – процес державного регулювання економіки агропродовольчої системи.

Предмет дослідження – механізми державного регулювання в системі реалізації аграрної